

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

**М.П. Васильєва, Н.Д. Кабусь,
І.А. Романова, І.О. Шеплякова**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету соціальних і поведінкових наук
спеціальності 231 «Соціальна робота»

Харків, 2022

УДК 378.147
ББК 74.58
М54

Затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 5 від 02.11.2022 р.).

Рецензенти:

Полянничко Анжела Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка;

Шимко Ія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи КДПУ.

Васильєва М.П., Кабусь Н.Д., Романова І.А., Шеплякова І.О. Методичні рекомендації з виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету соціальних і поведінкових наук, спеціальності 231 «Соціальна робота». Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. 48 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.
Протокол №11 від 16.11.2022 р.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2022.
©Васильєва М.П., Кабусь Н.Д.,
Романова І.А., Шеплякова І.О., 2022

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ.....	4
2. НАПИСАННЯ Й ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	5
3. РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ ДО НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ.....	30
4. ПІДГОТОВКА НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ.....	33
5. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА НАЯВНІСТЬ ТЕКСТОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ.....	35
<i>Додаток А.</i> Індивідуальний графік роботи здобувача вищої освіти над кваліфікаційною роботою.....	37
<i>Додаток Б.</i> Приклад оформлення титульного аркушу кваліфікаційної роботи.....	38
<i>Додаток В.</i> Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи.....	39
<i>Додаток Г.</i> Приклад оформлення вступу кваліфікаційної роботи.....	40
<i>Додаток Д.</i> Приклад оформлення анотації до кваліфікаційної роботи.....	44
<i>Додаток Е.</i> Декларація з ознайомлення з нормативною базою перевірки кваліфікаційної роботи на наявність текстових запозичень.....	47

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Методичні рекомендації визначають процедуру написання й захисту кваліфікаційної роботи відповідно до вимог професійної підготовки майбутнього фахівця соціальній галузі за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота» у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди.

Методичні рекомендації з виконання й захисту кваліфікаційної роботи здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота» у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (надалі – Методичні рекомендації) ґрунтуються на чинних нормативно-правових актах:

- Законі України «Про вищу освіту» (2014 р. зі змінами);
- Стандарті вищої освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2019 р.);
- Освітньо-професійній програмі «Соціальна педагогіка» з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» у ХНПУ імені Г.С. Сковороди;
- Типовому положенні про кафедру Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (2015р.);
- Типовому положенні про факультет Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (у новій редакції) (2022р.);
- Положенні про організацію освітнього процесу ХНПУ імені Г.С. Сковороди (у новій редакції) (2021 р.);
- Положенні про організацію науково-дослідної роботи в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди (2020 р.);
- Положенні про організацію та проведення атестації на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» і «магістр» (2020 р.);
- Положенні про випускну кваліфікаційну роботу здобувачів першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди» (2021 р.);
- Етичному кодексі ХНПУ імені Г.С. Сковороди (2021 р.);
- Кодексі академічної доброчесності ХНПУ імені Г.С. Сковороди (у новій редакції)» (2022 р.);
- Порядку перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти на наявність текстових запозичень (2021 р.).

2. НАПИСАННЯ Й ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1 Загальні положення

2.1.1 **Кваліфікаційна робота** є нормативним видом самостійної навчально-дослідницької роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Кваліфікаційна робота – це самостійне теоретико-прикладне дослідження певної проблеми соціальної галузі, що виконується під керівництвом викладача на основі набутих здобувачем вищої освіти компетентностей та передбачає: а) систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності 231 «Соціальна робота» та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, виробничих та інших завдань; б) розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних з темою роботи.

Кваліфікаційна робота передбачає вирішення складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми у соціальній сфері із застосуванням теорії та методів соціальної роботи. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.

2.1.2 Написання й публічний захист кваліфікаційної роботи є обов'язковою формою атестації здобувачів вищої освіти.

Головною метою написання кваліфікаційної роботи є оволодіння здобувачами інтегрованою здатністю розв'язувати складні спеціалізовані задачі й проблеми в галузі соціальної (соціально-педагогічної) діяльності, що передбачає проведення дослідницько-пошукових дій на основі засвоєних за весь період навчання загальних, спеціальних (фахових) компетентностей відповідно до вимог Стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

2.1.3 Написання й захист кваліфікаційної роботи сприяє досягненню програмних результатів навчання освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка», а саме:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

ПРН 22. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРН 23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

ПРН 24. Ініціювати, виявляти активність і самостійність у пошуку можливостей для розроблення і реалізації проектів і програм у галузі соціальної роботи.

ПРН 25. Використовувати технології організації інтелектуально-ігрової, дозвіллевої діяльності різних категорій населення в різних соціальних інституціях.

ПРН 26. Раціонально добирати технології соціально-педагогічної діяльності з дітьми та молоддю в закладах освіти, позанавчальних закладах і закладах соціального спрямування.

ПРН 27. Використовувати різні види організації прикладної творчої діяльності з вирішення соціальних проблем різних категорій клієнтів соціальної роботи.

2.1.4 Кваліфікаційна робота виконується на 4 році навчання, що передбачено навчальними планами з підготовки фахівців зі спеціальності 231 «Соціальна робота», і є цілісним науковим дослідженням, яке може поєднувати результати курсових робіт, котрі здійснювали здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти протягом 2 й 3 років навчання.

Виконання кваліфікаційної роботи здійснюється в декілька етапів:

- теоретичний етап – аналіз предмету дослідження, розробка технології (програми) або проєкту з розв’язання проблеми дослідження й написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи;
- практичний етап – проведення експериментальної перевірки розробленої технології (програми) або проєкту, що реалізується під час проходження практик (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), і написання практичної частини дослідження;
- напрацювання з теоретичних і практичних етапів дослідження мають бути висвітлені в наукових публікаціях, що містяться у збірках тез доповідей до наукових конференцій різного рівня (загальна кількість не менше 2);
- здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинен мати сертифікати, що підтверджують його участь у наукових конференціях різного рівня за проблемами власного наукового пошуку;
- публічний захист-презентація результатів наукового дослідження.

2.1.5 Виконання кваліфікаційної роботи спрямоване на оволодіння навичками здійснення дослідницької роботи й передбачає ґрунтовний аналіз наукових джерел, який містити самостійний аргументований логічний виклад матеріалу відповідно до сформульованої мети. У процесі виконання цієї роботи здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти має продемонструвати володіння способами відбору, групування й узагальнення інформації, навчитися знаходити невирішені проблеми й дискусійні питання в досліджуваному полі, визначати підходи до їх вирішення, а також оформлювати роботу згідно з установленими вимогами. На даному етапі написання кваліфікаційної роботи здобувачі мають продемонструвати володіння прийомами і методами теоретичного дослідження.

Дотримання здобувачем вищої освіти усіх вимог до оформлення кваліфікаційної роботи сприяє формуванню в нього належного стилю наукової роботи, виховує вимогливість до себе, прищеплює навички здійснення наукового пошуку, що буде корисним у подальшій роботі над магістерським науковим дослідженням.

2.1.6 Кваліфікаційна робота, крім теоретичного дослідження проблеми, містить експериментальну частину, виконання якої дозволяє здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти набути досвіду наукової діяльності з перевірки власних теоретичних передбачень і напрацювань у практиці соціальної діяльності, що засвідчує здатність здобувача вищої освіти до використання фахових знань у вирішенні типових завдань професійної діяльності.

2.1.7 Бажано, щоб проблеми соціальної галузі, розглянуті під час написання курсових робіт на 2 й 3 курсах навчання, набули подальшого, більш ґрунтовного розгляду, у кваліфікаційній роботі. Організована у такий спосіб науково-дослідницька робота сприяє поглибленому теоретичному обґрунтуванню обраної для дослідження соціальної (соціально-педагогічної) проблеми, комплексному розкриттю шляхів її розв'язання й уникненню проблем, пов'язаних з оформленням наукової кваліфікаційної роботи. Так, обрана для дослідження актуальна соціальна / соціально-педагогічна проблема, розкрита здобувачем вищої освіти в курсовій роботі на 2 курсі (*профілактика, адаптація, соціалізація, соціальне виховання, корекція, реабілітація* тощо стосовно певних явищ у певної категорії клієнтів), у курсовій роботі на 3 курсі має висвітлювати *технологію діяльності (соціального педагога / працівника)*, спрямовану на розв'язання обраної й дослідженої на 2 курсі соціальної / соціально-педагогічної проблеми, а в кваліфікаційній роботі на 4 курсі представляти *програму соціальної роботи / соціально-педагогічної діяльності із залученням усіх можливих суб'єктів і ресурсів* для її розв'язання.

2.2 Порядок визначення та затвердження тематики кваліфікаційної роботи

2.2.1 Тематика кваліфікаційної роботи щорічно оновлюється й затверджується на засіданні кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки.

2.2.2 Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти має право обрати тему кваліфікаційної роботи з тем, визначених кафедрою, або ж запропонувати на розгляд кафедри власну тему з обґрунтуванням актуальності її розробки. Право на остаточне рішення щодо визначення теми належить науковому керівникові.

2.2.3 Списки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти із зазначенням тем кваліфікаційної роботи та складу наукових керівників подаються на затвердження вченою радою факультету соціальних і поведінкових наук упродовж п'ятого навчального тижня сьомого семестру 4 року навчання.

2.2.4 У окремих випадках допускається літературне редагування теми, що не призводить до зміни об'єкта й предмета кваліфікаційної роботи. Таке редагування може бути здійснено не пізніше ніж за один місяць до захисту, про що ухвалюється відповідне рішення кафедри.

2.2.5 Кваліфікаційна робота, тема якої не відповідає затвердженій, до рецензування й захисту не допускається.

2.2.6 Науковий керівник здійснює консультування здобувача вищої освіти в процесі виконання ним кваліфікаційної роботи у межах запланованого навантаження.

2.2.7 Написання кваліфікаційної роботи здійснюється за графіком, укладеним і затвердженим кафедрою соціальної роботи і соціальної педагогіки. Графік містить перелік конкретних етапів роботи над кваліфікаційним дослідженням з визначенням чітких календарних термінів їх завершення (додаток А). Дотримання графіка виконання дослідження розглядається на засіданнях кафедри і фіксується у відгуку керівника кваліфікаційної роботи.

2.2.8 Порухення графіка написання кваліфікаційної роботи є підставою для застосування до здобувача вищої освіти дисциплінарних заходів, визначених локальними нормативними документами Харківського національного університету імені Г.С. Сковороди.

2.2.9 Рецензент кваліфікаційної роботи призначається з числа науково-педагогічних працівників Університету, які мають наукові ступені, вчені звання, чиї наукові дослідження за напрямом дотичні до наукових досліджень здобувача.

2.3 Права та обов'язки здобувача й наукового керівника кваліфікаційної роботи

2.3.1 Здобувач має право:

- пропонувати власну тему наукового дослідження з обґрунтуванням її актуальності;
- обирати наукового керівника;
- мати доступ до всіх інформаційних баз даних та ресурсів Університету, наукової бібліотеки, кафедри;
- користуватися допомогою наукового керівника в підготовці кваліфікаційної роботи відповідно до п.2.3.4 цих Методичних рекомендацій;
- ознайомитись з рецензіями на свою кваліфікаційну роботу до її захисту.

2.3.2 Здобувач зобов'язаний:

- чітко дотримуватися графіку виконання кваліфікаційної роботи, а у випадках його порушення надавати аргументовані пояснення науковому керівнику або завідувачу кафедри;
- своєчасно (відповідно до графіку) подавати науковому керівнику текст кваліфікаційної роботи;
- оформлювати кваліфікаційну роботу відповідно до Національних стандартів і технічних вимог;
- дотримуватися вимог нормативних документів щодо академічної доброчесності, персонально відповідати за наявність академічного плагіату в кваліфікаційній роботі;
- аргументовано й тактично реагувати на зауваження наукового керівника і рецензентів, давати обґрунтовані відповіді на запитання членів

Кваліфікаційної комісії та присутніх на публічному захисті кваліфікаційної роботи.

2.3.3 Науковий керівник має право:

- ознайомлюватись з рецензіями на кваліфікаційну роботу здобувача до її захисту;

- брати участь у відкритому засіданні Кваліфікаційної комісії, на якому захищається кваліфікаційна робота, підготовкою котрої він керував.

2.3.4 Науковий керівник кваліфікаційної роботи зобов'язаний:

- надавати здобувачеві допомогу у виборі й обґрунтуванні теми, складанні плану та визначенні етапів виконання роботи, підборі джерел та обранні методів дослідження, написанні, оформленні роботи, підготовці її до публічного захисту;

- надавати допомогу у складанні індивідуального плану роботи та контролювати його виконання;

- проводити систематичні консультації здобувача щодо виконання кваліфікаційної роботи;

- упродовж усього періоду виконання кваліфікаційної роботи на основі аналізу підготовлених здобувачем матеріалів контролювати цей процес та періодично інформувати кафедру про стан підготовки роботи;

- надавати допомогу здобувачеві в підготовці наукових публікацій за результатами дослідження і сприяти їх публікації в наукових журналах, матеріалах наукових конференцій тощо;

- нести відповідальність за випадки виявлення академічного плагіату в кваліфікаційній роботі здобувача;

- підготувати об'єктивний письмовий відгук про кваліфікаційну роботу здобувача (з висновком щодо можливості її захисту) не пізніше як за два тижні до захисту на засіданні Кваліфікаційної комісії;

- у разі визнання Кваліфікаційною комісією незадовільним захисту кваліфікаційної роботи й ухвалення рішення про повторний захист роботи без зміни теми, науковий керівник зобов'язаний надати здобувачеві необхідну допомогу в доопрацюванні роботи.

2.4 Вимоги до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційну роботу виконують у комп'ютерний спосіб і роздруковують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). Текст та інші надруковані й вписані елементи за насиченістю мають бути чорними, контури літер і знаків чіткими, без ореолу. Насиченість літер і знаків має бути однаковою в межах усього оригіналу. При комп'ютерному наборі тексту дозволяється використовувати всі можливості редакторів Page Maker, Word.

Основний текст набирається на сторінці формату А4 з полями зверху 2,0

см, знизу 2,0 см, зліва 3,0 см, справа 1,0 см. Для набору використовується шрифт Times New Roman, 14 кегль. Рядки вирівнюють за шириною, абзацний відступ 1,25 см; міжрядковий інтервал – 1,5.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи слід починати з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи (**АНОТАЦІЯ, ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛИ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** (якщо є)) друкуються великими літерами жирним шрифтом симетрично до тексту без абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться.

Заголовки підрозділів друкуються рядковими (маленькими) літерами (окрім першої великої) жирним шрифтом з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка підрозділу не ставиться. Якщо заголовок складається з двох чи більше речень і займає більше одного рядка, то їх розділяють крапкою, вирівнюють за шириною листа без відступу загального тексту. Текст підрозділу наводиться з нового рядка з абзацного відступу.

Повна ідентичність друкованого тексту і електронного файлу обов'язкова.

Орієнтовний обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи має бути 40-50 сторінок.

До основного тексту не зараховуються сторінки зі списком використаних джерел, переліком умовних позначень і додатками, а також сторінки основного змісту без тексту, на яких розміщені лише таблиці, схеми, рисунки (ці сторінки входять до загального обсягу тексту роботи). Загальний обсяг тексту кваліфікаційної роботи не регламентується. Сторінки всіх структурних компонентів кваліфікаційної роботи підлягають наскрізній нумерації.

2.4.1 Кваліфікаційна робота має містити:

- аналіз особливостей соціально-педагогічної діяльності / соціальної роботи за всіма напрямками, що забезпечують розв'язання проблеми дослідження, яка розроблялася в курсових роботах на 2 і 3 роках навчання;
- програму соціально-педагогічної діяльності / соціальної роботи із залученням усіх суб'єктів, спрямовану на розв'язання проблеми дослідження;
- діагностичні дослідження стану соціально-педагогічної діяльності або соціальної роботи з вирішення проблеми в певній соціальній інституції, на базі якої пропонується її вирішення;
- опис процесу та аналіз результатів впровадження розробленої програми соціально-педагогічної діяльності / соціальної роботи.

Структура кваліфікаційної роботи:

За своєю структурою кваліфікаційна робота складається з:

- титульної сторінки визначеного зразка;
- анотації та «ключових слів» (українською і англійською мовами);
- змісту;
- переліку умовних позначень і скорочень (за необхідності);
- вступу;
- окремих розділів, що складаються з підрозділів і завершуються висновками;
 - загальних висновків;
 - списку використаних джерел (у тому числі закордонних видань – мовою країн Європейського Союзу);
 - додатків (таблиць, діаграм, ілюстрацій, документів, розрахунків, методичних розробок, моделей, макетів, виробів тощо (за необхідності)).

1. Титульна сторінка (додаток Б).

2. Структура роботи позначається словом «**ЗМІСТ**» (див. додаток В). У **ЗМІСТІ** подаються назви структурних елементів роботи й номери сторінок, на яких вони містяться. Усі сторінки роботи, від титульної до останньої, нумеруються арабськими цифрами без пропусків або літерних додатків. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці.

3. ВСТУП (див. додаток Г) розкриває зміст основних одиниць апарату наукового дослідження: актуальність проблеми дослідження, мету, завдання, гіпотезу, об'єкт, предмет, методи дослідження, теоретичне й практичне значення дослідження, опис загальної структури роботи, апробацію й публікації автора з предмету дослідження.

Актуальність дослідження – обґрунтування необхідності й потрібності здійснення певного наукового дослідження, підтвердження того, що проблема дійсно існує в науці та практиці соціальної роботи, є нагальною і потребує розв'язання.

Об'єкт дослідження – сфера дійсності, де накопичуються важливі проблеми, які потребують свого розв'язання; як правило, це процес або явище в соціальній / соціально-педагогічній системі.

Предмет дослідження – частина об'єкта дослідження, за допомогою творчої розробки якої передбачається розв'язання проблеми дослідження.

Гіпотеза – обґрунтоване теоретичне передбачення, за рахунок якого можна одержати шуканий результат наукового дослідження.

Мета дослідження – загальний передбачуваний результат наукового

пошуку.

Завдання дослідження – виділення етапів діяльності в досягненні мети дослідження (конкретизація загальної мети): представлені пункти розкривають послідовність дослідження проблеми.

Методи дослідження – теоретичні, емпіричні, методи математичної статистики для розкриття предмету дослідження з теоретико-практичних аспектів.

Наукова новизна отриманих результатів – коротка анотація нових наукових положень чи рішень, запропонованих здобувачем особисто (необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни: *розроблено..., запропоновано..., уточнено..., удосконалено..., одержали подальшого розвитку...* тощо).

Теоретичне значення дослідження – визначення внеску, що мають результати кваліфікаційної роботи для теорії й практики соціальної роботи.

Практичне значення дослідження – визначення сфер, де можуть бути використані результати даного наукового дослідження, а також суб'єктів, яким дана інформація може бути корисною.

Структура й обсяг роботи – розкриває структуру дослідження, що складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (вказати кількість найменувань, кількість таблиць (на скількох сторінках), кількість рисунків (на скількох сторінках), кількість додатків (на скількох сторінках). Загальний обсяг роботи – загальна кількість сторінок наукового дослідження до списку використаних джерел.

4. ОСНОВНА ЧАСТИНА кваліфікаційної роботи складається з двох розділів теоретичного і практичного характеру. Розділи включають підрозділи. Зміст розділів повинен відповідати темі роботи та повністю розкривати її. Після кожного розділу подаються висновки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ / СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Теоретичний аналіз сутності і особливостей соціально-педагогічної діяльності / соціальної роботи з вирішення проблеми дослідження

1.2 Аналіз нормативно-правової бази щодо здійснення координації зусиль усіх суб'єктів соціально-педагогічної діяльності / соціальної роботи, спрямованої на вирішення визначеної соціальної проблеми

1.3 Програма соціально-педагогічної діяльності / соціальної роботи з вирішення проблеми дослідження

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ / СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Діагностика стану соціально-педагогічної діяльності чи соціальної роботи з вирішення проблеми дослідження в певній соціальній інституції (констатувальний етап експерименту)

2.2 Упровадження розробленої програми соціально-педагогічної діяльності / соціальної роботи з розв'язання проблеми дослідження (формульальний етап експерименту)

2.3 Аналіз результатів соціально-педагогічної діяльності / соціальної роботи (контрольний етап експерименту)

Висновки до розділу 2

5. ВИСНОВКИ. У висновках, згідно з поставленими завданнями, стисло й систематизовано висвітлюються основні результати проведеного дослідження. **Обов'язковою є нумерація окремих положень висновків, а також відповідність окремих пунктів висновків сформульованим дослідницьким завданням.**

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ укладається відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи («Національний стандарт України ДСТУ 302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»).

У тексті кваліфікаційної роботи **обов'язково повинні бути посилання на наукові джерела, представлені в бібліографічному описі, з конкретними сторінками, з яких було опрацьовано представлену інформацію.** Посилання в тексті записуються у квадратних дужках [7; 23; 45; 87]. При цитуванні посилаються на джерело й сторінку [7, с. 5] (крім газетних статей і випадків, коли посилаються на джерело загалом).

Наприклад:

1. Дослідниця О. Карпенко трактує соціальну роботу як «вплив громадськості, професіоналів, індивідів на соціальне облаштування суспільства завдяки формуванню й реалізації державної соціальної політики, спрямованої на створення сприятливих умов для життєдіяльності кожної людини, її сім'ї, громади» [17, с. 86]. 17 – номер праці О. Карпенко в списку використаних джерел.

2. Методи соціальної роботи – «це сукупність технологій, дослідницьких і терапевтичних процедур, способів діяльності, за допомогою яких здійснюється соціальна робота» [9, с. 78].

3. Окрім того, на думку І. Зверєвої та Ж. Петрочко [7, с. 78; 14,

с. 120], методи соціальної роботи включаються у більш загальне поняття – «технології соціальної роботи».

Цифри в [...] відповідають порядковому номеру джерела в списку використаних джерел.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного уривку може спотворити зміст, закладений автором. Якщо цитата наводиться в тексті кваліфікаційної роботи без посилання на автора – це вважається *плагіатом*.

Загальні вимоги до цитування є такими:

а) текст цитати починається й закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту й позначається трьома крапками (...). Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точними у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора наукової праці до окремих слів або думок із цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті; в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків; у хронологічному порядку.

Приклади оформлення списку використаних джерел відповідно до «Національного стандарту України ДСТУ 302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Відомості про документ, опублікований іншою мовою, ніж мова основного тексту, у бібліографічних посиланнях незалежно від їх типу (позатекстове, підрядкове, внутрішньотекстове) наводять мовою оригіналу.

КНИГИ:

Однотомні видання. Один автор:

Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.

Два і більше авторів:

Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.

Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

Без автора:

Збірники Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.

Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей:

Фізика імпульсних розрядів у конденсованих середовищах: матеріали XVI міжнарод. наук. конф. (19–22 черв. 2013, м. Київ). Київ, 2013. 253 с.

Багатотомні видання:

Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.

ІНШІ ВИДАННЯ:

Каталоги:

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року. Київ: Академперіодика, 2009. 444 с.

Автореферати дисертацій:

Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.

ЧАСТИНА ВИДАННЯ:

Стаття із журналу, збірника, розділ книги:

Незалежно від кількості авторів у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури):

Яцків Я. С., Радченко А. І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. *Вісник НАН України*. 2012. № 6. С. 62-67.

Скальський В. Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. *Теорія і практика раціонального проектування, виготовлення і 4 експлуатації машинобудівельних конструкцій*: праці 2 міжнарод. наук.-техн. конф. (11-13 листоп. 2010, м. Львів,). Львів, 2010. С. 9-10.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ВІДДАЛЕНОГО ДОСТУПУ:

Відповідно до п. 7.4 вказаного стандарту, «Бібліографічне посилання

складають як на електронні ресурси загалом (електронні документи, бази даних, портали чи сайти, веб-сторінки, форуми тощо), так і на їхні складники (розділи та частини електронних документів, порталів чи сайтів; публікації в електронних серійних документах, повідомленнях на форумах тощо) згідно із загальними правилами...». При цьому п. 7.4.4.3.3: «Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак «навскісна риска» («/»»).

Опис ресурсу загалом:

Наукові публікації й видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

Опис частини електронного ресурсу у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури):

Garfield E. More on the ethics of scientific publication: abuses of authorship attribution and citation amnesia undermine the reward system of science. Essays of an information scientist. URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

Опис частини електронного ресурсу в підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) за умови, що в тексті наведено бібліографічні відомості, які дозволяють документ ідентифікувати (його назву і прізвища авторів, рік випуску) (п. 5.3.6): URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

Кількість використаних джерел повинна бути **не меншою ніж 50.**

7. ДОДАТКИ містять допоміжний матеріал, який конкретизує, доповнює та ілюструє основний зміст. Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки за винятком літер Г, Є, І, Й, О, Ч, Ь. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. У правому верхньому куті з великої літери жирним шрифтом друкується слово «Додаток» і його літера. Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху великими літерами симетрично щодо тексту сторінки.

При поділенні тексту на розділи, підрозділи, пункти і підпункти кожний з них нумерують арабськими цифрами, наприклад, 1 – перший розділ, 1.1 – перший підрозділ першого розділу. Після номера розділу, підрозділу, пункту, підпункту крапку не ставлять.

Заголовки розділів необхідно розміщувати *по центру рядка* і набирати прописними літерами без крапки в кінці, без підкреслення. Переноси слів у заголовках не дозволяються.

Заголовки підрозділів треба починати з *абзацного відступу* і набирати рядковими літерами, крім першої прописної, без крапки в кінці. Відстань між

заголовками і наступним або попереднім текстом дорівнює одному пустому рядку.

Текст кваліфікаційної роботи повинен відповідати орфографічним і стилістичним нормам сучасної літературної мови, а також науковому стилю викладення матеріалу.

8. Порядок оформлення ілюстративного матеріалу й таблиць

Ілюстрації. Ілюстрації й таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках наукової роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, розміри якої більше формату А4, враховують як одну сторінку й розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу й порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів.

Таблиці. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2». Якщо в розділі наукової роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл. 1.2».

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву наводять жирним шрифтом.

2.5 Процедура захисту й оформлення результатів виконання кваліфікаційної роботи

2.5.1 Кваліфікаційна робота у зшитому вигляді подається на кафедру не пізніше ніж за місяць до визначеної кафедрою соціальної роботи і соціальної педагогіки дати захисту, реєструється лаборантом кафедри в спеціальному журналі реєстрації кваліфікаційної роботи.

2.5.2 Кваліфікаційна робота з позначкою про дату реєстрації передається науковому керівникові й рецензенту на перевірку і рецензування. Рецензія і

відгук надаються за встановленою формою.

2.5.3 У разі порушення здобувачем вищої освіти зазначених п. 2.5.1. термінів, кваліфікаційна робота до захисту не допускається. Дата захисту такої кваліфікаційної роботи визначається окремо, але не пізніше останнього дня семестру, у якому заплановане її виконання.

2.5.4 Кваліфікаційна робота проходить обов'язкову перевірку на плагіат відповідно до встановленої нормативно-правовими документами ХНПУ імені Г. С. Сковороди процедури. **У разі встановлення факту плагіату або невідповідності теми кваліфікаційної роботи, вона не приймається до рецензування і захисту.** Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти виконує нову кваліфікаційну роботу із попередньо затвердженої теми.

2.5.5 Термін захисту кваліфікаційної роботи визначається згідно з графіком освітнього процесу на факультеті.

2.5.6 Кваліфікаційну роботу здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти захищає в присутності інших здобувачів вищої освіти (академічна група) і членів Державної екзаменаційної комісії.

2.5.7 Для захисту кваліфікаційної роботи здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинен підготувати презентацію й виступити з усною доповіддю.

Захист кваліфікаційної роботи має декілька основних цілей:

1) показати здатність здобувача вищої освіти самостійно осмислити матеріали наукової роботи, систематизувати їх і викласти в доступній для сприйняття формі;

2) виявити ораторські та комунікаційні здібності здобувача вищої освіти під час викладення основних положень роботи, а також рівень його наукової обізнаності з предмету дослідження під час відповідей на запитання членів Державної екзаменаційної комісії;

3) з'ясувати рівень сформованості у здобувача вищої освіти навичок використання електронних засобів створення, редагування, показу презентацій, комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення, враховуючи специфіку майбутньої професійної діяльності в соціальній галузі.

Типовий алгоритм підготовки доповіді на захист має чотири етапи:

1) підготовка тексту доповіді, що містить основні положення роботи й узгодження її з науковим керівником;

2) розробка структури презентації на основі доповіді за участю наукового керівника;

3) створення презентації з використанням прикладних програм (найчастіше – Microsoft Office Power Point);

4) демонстрація доповіді з використанням презентації та хронометражем

основних подій науковому керівнику.

Доповідь має бути змістовною й тривати 3-5 хвилин. У доповіді необхідно:

- назвати тему кваліфікаційної роботи, підкреслити її актуальність та значущість;
- сформулювати основну мету і завдання дослідження;
- доповісти про результати роботи відповідно до сформульованих завдань, зроблених висновків і внесених пропозицій.

Доповідь супроводжується презентацією у Microsoft Power Point, яка є її логічним продовженням, що вимагає необхідність чіткої синхронізації змістовних пунктів доповіді із порядком слайдів презентації.

Рекомендації щодо загального оформлення презентації. Задля спрощення у процесі захисту кваліфікаційного дослідження сприйняття слухачами основних його положень через унаочнення етапів та результатів виконаної роботи, здобувачу вищої освіти під час підготовки презентації потрібно дотримуватися наступних загальних правил:

1) презентація за змістовною наповненістю й фактичним навантаженням повинна повністю відповідати тексту доповіді, тому спершу потрібно написати й узгодити з керівником текст доповіді, а потім на його основі створювати презентацію;

2) не варто намагатися відобразити в презентації увесь текст доповіді, вона **має відображати лише основні положення останньої**;

3) чергування слайдів повинно чітко відповідати структурі доповіді; бажано утримуватися як від забігання наперед, так і від повернення до раніше викладеного матеріалу, щоб не ускладнювати сприйняття матеріалу дослідження слухачами й не порушувати хід міркувань і припущень;

4) бажано уникати графічного та особливо текстового перевантаження слайдів презентації, а також надмірного використання анімаційних та інших прийомів; небажаними є різноманітні ефекти типу вильоту, обертання, хвильового руху, зникання або появи тексту по одній літері тощо; оптимальним налаштуванням ефектів анімації є, наприклад, поява назви слайду, а потім – тексту (мінімум – абзацами, якщо це потрібно) або відповідних графіків чи таблиць; якщо декілька слайдів мають однакову назву або поєднані логічно, загальна назва повинна завжди залишатися на екрані;

5) текст назви і підписів на слайдах не повинен бути меншим за **20 pt**, щоб навіть з дальніх рядів аудиторії можна було прочитати його без особливих зусиль;

6) допускається підкреслення або виділення ключових позицій матеріалу, що викладається, але слід уникати використання особливо яскравих

кольорів;

7) бажано також уникати в підписах та назвах великої кількості слів, формулювати матеріал короткими, зрозумілими реченнями, не більш ніж по сім-вісім слів у кожному, за можливості не застосовуючи складні складносурядні та складнопідрядні граматичні конструкції, у тому числі й у висновках роботи;

8) ілюстрації – рисунки, графіки, таблиці – повинні мати чітку, коротку та виразну назву за фактом зображеного;

9) бажано уникати звукового супроводу презентації, оскільки навіть тихі фонові звуки здатні порушити сприйняття слухачами змісту доповіді;

10) режим зміни слайдів краще за все встановити за кліком «миші», уникаючи використання таймеру, що забезпечить максимально зручний контроль за ходом презентації;

11) допускається друк певних позицій доповіді (наприклад, схеми технології або програми соціальної роботи / соціально-педагогічної діяльності) і розповсюдження роздаткових матеріалів серед слухачів для кращого сприйняття доповіді;

12) необхідно дотримуватися єдиного стилю оформлення презентації й не допускати граматичних, орфографічних та пунктуаційних помилок;

13) загальним принципом дизайну презентаційної роботи повинен бути такий: «чим менше, тим краще»;

14) не рекомендується використовувати більше трьох кольорів на одному слайді окрім білого та чорного; поєднання кольорів фону та літер тексту повинно полегшувати читання останнього; найкращим рекомендованим варіантом є текст темного кольору на світлому фоні;

15) усі слайди презентації повинні бути стилістично однакові з постійним набором кольорів (краще за все – нейтральних), а окремі групи елементів – текст, таблиці, рисунки, графіки тощо – мати в межах групи однакове оформлення;

16) рекомендується використовувати лише один тип шрифту на презентацію; бажано обирати найбільш поширені варіанти – Times New Roman, Arial, Calibri тощо, а не екзотичні або особливо звивисті форми шрифтів, уникаючи надмірного використання курсиву.

Під час створення презентації потрібно пам'ятати, що остання покликана допомогти провести виступ, але не повинна його замінювати. Якщо доповідь зводиться лише до прочитування тексту на слайдах, у слухачів може виникнути враження, що Ви не дуже добре орієнтуєтесь у тому матеріалі, який намагаєтесь донести до аудиторії.

Перед створенням презентації, потрібно дуже добре продумати її план, співвіднести його з планом доповіді і обов'язково обговорити їх з науковим

керівником.

Основними принципами, яких необхідно дотримуватися під час розробки презентації кваліфікаційної роботи, є: лаконічність, актуальність, стриманість, інформативність, правильне акцентування на ключових моментах, запам'ятовуваність, логічність викладення матеріалів, вивірених темп без «зависань» і «пришвидшень». Дуже важливе значення при цьому має попереднє тренування доповіді. Потрібно заздалегідь прохронометрувати її, за необхідністю, виключити непотрібні елементи, які затягують виступ.

Під час захисту кваліфікаційної роботи бажано підтримувати з аудиторією контакт очима та використовувати такі ключові фрази, як-от: «Зверніть увагу на екран, схему, малюнок...», «З даних, представлених на рисунку..., видно...», або ж «Результати цього експерименту представлені на графіку номер...», тощо. Саму презентацію перед виступом обов'язково необхідно протестувати на демонстраційному комп'ютері, щоб уникнути технічних проблем під час її відтворення.

Презентація складається з 10-14 слайдів за змістом доповіді:

1 слайд має містити інформацію про: місце виконання роботи; тему кваліфікаційної роботи; ПІП здобувача вищої освіти; ПІП, науковий ступінь, наукове звання керівника, рецензента;

2 слайд відображає ступінь розробленості проблеми дослідження;

на 3 слайді представлено мету й завдання дослідження;

на 4 слайді – об'єкт, предмет дослідження;

на 5-6 слайда представлено зміст основних понять з проблеми дослідження;

на 7 слайді розміщується схема розробленої програми соціальної роботи / соціально-педагогічної діяльності з розв'язання проблеми дослідження;

8 та інші слайди розкривають зміст проведеного соціально-педагогічного експерименту (констатувальний етап, формувальний етап, контрольний етап);

на останньому слайді фіксуються загальні висновки проведеного дослідження.

Після завершення доповіді здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідає на запитання членів комісії.

2.5.8 Загальними критеріями оцінки якості виконання кваліфікаційної роботи є:

- рівень складності й науковості виконаної роботи (виходячи з її структури, постановки мети і завдань, системності, повноти виконання роботи);

- наявність усіх елементів «ВСТУПу» (актуальність теми, короткий огляд дослідження проблеми, мета, завдання, об'єкт і предмет, гіпотеза, перелік методів, теоретичне та практичне значення, апробація, структура), правильність їх формулювання;

- наукова культура і грамотність написання тексту;

- відповідність висновків правилам їх написання та оформлення;

- повнота використаної джерельної бази, відповідність вимогам щодо її використання;

- оцінка якості й доцільності системи ілюстративних матеріалів;

- правильність оформлення таблиць, рисунків, додатків;

- правильність оформлення списку використаних джерел;

- самостійність у плануванні роботи та виконанні її завдань;

- дотримання індивідуального графіку виконання роботи, встановленого науковим керівником;

- лаконічність (дотримання вимог до обсягу; доцільність у пропорціях окремих частин роботи; уникнення необов'язкового, другорядного матеріалу);

- культура оформлення роботи;

- рівень оволодіння змістом, якість презентації наукового дослідження під час захисту;

- наявність публікацій у наукових виданнях, що відображають результати наукового дослідження.

2.5.9 Рішення про оцінку кваліфікаційної роботи ухвалюється на закритому засіданні Державної екзаменаційної комісії. Оцінювання кваліфікаційної роботи здійснюється за 100-бальною шкалою.

2.5.10 При оцінюванні кваліфікаційної роботи Кваліфікаційна комісія враховує такі основні критерії: 1 – вагомість отриманих наукових результатів та якість оформлення кваліфікаційної роботи; 2 – презентацію та представлення результатів роботи під час офіційного захисту; 3 – оприлюднення результатів кваліфікаційної роботи.

2.5.11 Оцінка, отримана здобувачем вищої освіти за результатами виконання й захисту кваліфікаційної роботи, заноситься у відомість обліку успішності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за встановленою формою та в індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти із дотриманням чинних вимог до ведення вказаних видів навчальної документації.

2.5.12 Заповнена відомість обліку успішності з оцінками за кваліфікаційну роботу здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти академічної групи передається в деканат факультету в день захисту.

2.5.13 Захищена кваліфікаційна робота зберігається в репозитарії ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

2.5.14 Здобувачу, який успішно захистив кваліфікаційну роботу, за

рішенням Кваліфікаційної комісії присвоюється ступінь бакалавра, видається диплом і додаток до нього.

2.5.15 Назва та оцінка кваліфікаційної роботи заносяться в індивідуальний навчальний план здобувача, додаток до диплома випускника.

2.5.16 Захищена кваліфікаційна робота зберігається в репозитарії ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

2.5.17 Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, Кваліфікаційна комісія ухвалює рішення щодо можливості повторного захисту тієї самої роботи з доопрацюванням, чи необхідності опрацювання нової теми, визначеної кафедрою соціальної роботи і соціальної педагогіки.

2.5.18 Здобувачам, які не захищали кваліфікаційну роботу з поважної причини (підтвердженою документально), наказом ректора може бути подовжено термін навчання до закінчення терміну роботи Кваліфікаційної комісії з метою захисту кваліфікаційної роботи, але не більше ніж на один рік.

2.5.19 Процедура подання апеляції визначена в «Положенні про організацію та проведення атестації на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» і «магістр» у п. 6. «Робота апеляційної комісії».

НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ЗА ПРОВЕДЕНЕ НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Критерії оцінювання		Кількість балів	Кількість отриманих балів
Загальна оцінка <i>рівня складності й науковості</i> виконаної кваліфікаційної роботи (виходячи з її структури, постановки мети і завдань, системності; повноти виконання мети і завдань роботи)	Р	відмінний	27-30
	І	добрий	18-26
	В	задовільний	10-17
Наявність усіх елементів «Вступу», правильність їхнього формулювання		5	
Відповідність висновків правилам їхнього оформлення		5	
Рівень використання джерельної бази, правильність оформлення посилань на неї в тексті роботи, правильність оформлення списку літератури		5	
Дотримання графіку виконання роботи, устанавленого кафедрою		10	
Культура оформлення роботи (дотримання наукового стилю викладу інформації, вимог до оформлення, акуратність)		5	
Наявність публікацій, у яких здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня презентує результати проведеного дослідження		5	

Критерії оцінювання	Кількість балів	Кількість отриманих балів
Участь у конференціях, де здобувач вищої освіти першого(бакалаврського) рівня презентує результати проведеного дослідження	5	
Представлення здобувачем вищої освіти результатів проведеного дослідження під час захисту (якість доповіді та мультимедійної презентації)	10	
Відповіді здобувача вищої освіти на питання членів ДЕК та присутніх на захисті	20	
Загальна кількість балів	100	

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№	За 100-бальною шкалою	Зміст оцінки
1.	90-100 балів	<ul style="list-style-type: none"> - повна відповідність змісту роботи темі; - тема розкрита глибоко та повно; - правильно визначено науковий апарат дослідження; - дотримані норми наукової культури і грамотності написання тексту; - дотримані вимоги до написання та оформлення; - робота виконана на високому рівні складності й науковості; - повноцінно використана джерельна база; - систематизовано, якісно оформлено та вдало представлено систему ілюстративного матеріалу; - здобувачем вищої освіти виявлена самостійність при плануванні та виконанні дослідження; - здійснена апробація результатів дослідження; - виконання кваліфікаційної роботи відбувалося із дотриманням графіку; - наявний позитивний відгук керівника та рецензія додаткового фахівця; - впевнений, аргументований захист із використанням сучасних методів унаочнення, високий рівень володіння змістом роботи, чіткі та коректні відповіді на запитання.

№	За 100-бальною шкалою	Зміст оцінки
2.	82-89 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст повністю відповідає темі роботи; - достатньо повне та глибоке розкриття теми; - правильно визначено науковий апарат дослідження; - у цілому дотримані норми наукової культури і грамотності написання тексту, - допущені незначні відхилення від вимог до написання та оформлення кваліфікаційних робіт; - достатньо високий рівень складності й науковості виконаної роботи; - належним чином представлено й використано джерельну базу; - систематизовано та якісно оформлено ілюстративний матеріал; - виявлено певну самостійність при плануванні та виконанні дослідження; - виконання кваліфікаційної роботи відбувалося із дотриманням графіку; - наявний загалом позитивний відгук керівника; - у цілому впевнений, аргументований захист, хороший рівень володіння змістом дослідження, правильні відповіді на запитання.
3.	75-81 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст відповідає темі роботи; - тему в цілому розкрито; - у цілому правильно визначено науковий апарат дослідження; - наявні окремі порушення норм наукової культури і грамотності написання тексту; - допущені окремі відхилення від вимог до написання та оформлення кваліфікаційної роботи; - достатній рівень складності й науковості виконаної роботи; - достатній рівень представлення і використання джерельної бази; - якісно оформлено та представлено ілюстративний матеріал; - наявні елементи самостійності здобувача вищої освіти при плануванні та виконанні дослідження; - у цілому графік виконання кваліфікаційної роботи дотримувався; - наявні незначні зауваження у відгуку керівника; - логічний, аргументований виступ, правильні відповіді на питання із зауваження членів комісії.

№	За 100-бальною шкалою	Зміст оцінки
4.	65-74 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст значною мірою відповідає темі роботи; - недостатньо повне розкриття теми; - науковий апарат дослідження потребує окремих уточнень; - є певні відхилення від вимог до написання та оформлення наукових робіт; - допущені окремі порушення вимог до наукової культури та літературного оформлення тексту; - посередній рівень складності й науковості виконаної роботи; - джерельну базу представлено і використано не повною мірою; - ілюстративний матеріал фрагментарно представляє зміст роботи, є суттєві зауваження до його оформлення; - здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти не виявив самостійності у процесі планування та виконання дослідження; - спостерігалися порушення графіку виконання кваліфікаційної роботи (що зафіксовано у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника); - наявні суттєві зауваження у відгуку керівника та рецензента; - невпевнений виступ на захисті, неповні або некоректні відповіді на запитання членів комісії.
5.	60-65 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст значною мірою відповідає темі роботи; - неповне розкриття теми; - науковий апарат дослідження потребує суттєвих уточнень; - наявні суттєві порушення норм наукової культури і літературного оформлення тексту, - допущені суттєві відхилення від вимог до написання та оформлення наукових робіт; - рівень складності й науковості виконаної роботи мінімально достатній; - рівень представлення й використання джерельної бази мінімально достатній; - наявний ілюстративний матеріал має випадковий, несистематизований характер, є суттєві зауваження до його оформлення; - здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти не виявив здатності до самостійного планування та виконання дослідження; - допущено серйозні порушення графіка виконання кваліфікаційної роботи, зафіксовані у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника; - у відгуку керівника та рецензії на кваліфікаційну роботу зафіксовано ряд зауважень; - мінімально достатній рівень володіння змістом дослідження, невпевнений виступ, нечіткі та неповні відповіді на питання членів комісії.

№	За 100-бальною шкалою	Зміст оцінки
6.	35-59 балів	<ul style="list-style-type: none"> - спостерігається невідповідність змісту темі роботи; не розкрито тему дослідження; - науковий апарат дослідження визначено неправильно; - виявлено значну кількість помилок у розкритті змісту дослідження; - не дотримані норми наукової культури і літературного оформлення тексту, кваліфікаційна робота не відповідає чинним вимогам до написання та оформлення наукових робіт; - недостатній рівень складності й науковості виконаної роботи; поверхово представлено і використано джерельну базу; - відсутність або низька якість ілюстративного матеріалу; виявлено нездатність до самостійного планування та виконання дослідження; - недотримання графіку написання кваліфікаційної роботи, зафіксоване у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника; - негативний відгук наукового керівника; - невпевнений виступ на захисті, низький рівень володіння змістом роботи, відсутність відповідей на питання та зауваження.
7.	1-34 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст не відповідає темі роботи; не розкрито тему дослідження; - робота не відповідає вимогам до написання й оформлення наукових кваліфікаційних робіт; - робота має ненауковий характер; - відсутність ілюстративного матеріалу; - здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти виявив нездатність до самостійного планування та виконання дослідження; - невиконання графіку написання кваліфікаційної роботи (що зафіксовано у протоколах кафедри); - негативний відгук наукового керівника та/чи рецензента; - здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти не володіє змістом роботи, що виявилось у відсутності її презентації на захисті; здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня не - в змозі відповісти на питання членів комісії.

**ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ ВИМОГ ДО НОРМАТИВНИХ ВИДІВ
САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (бакалаврського) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

п/п	Вимоги до нормативних видів навчально-дослідницької роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	Вид нормативної навчально-дослідницької роботи
		Кваліфікаційна робота 4 курс
1.	2.	3.
I.	<u>Вимоги до змісту</u>	
1.1.	Обґрунтування актуальності проблеми дослідження	+
1.2.	Історія дослідження проблеми	+
1.3.	Мета дослідження	+
1.4.	Завдання дослідження	+
1.5.	Гіпотеза дослідження	+
1.5.	Об'єкт дослідження	+
1.6.	Предмет дослідження	+
1.7.	Опис методів дослідження	+
1.8.	Опис структури дослідження	+
1.9.	Наявність складного плану дослідження	+
1.10.	Визначення практичного значення дослідження	+
1.11.	Наявність аналізу джерельної бази дослідження	+
1.12.	Наявність теоретичного розділу (розділів)	+
1.13.	Наявність експериментального розділу (розділів)	+
1.14.	Висновки в кінці кожного розділу	+
1.15.	Загальні висновки в кінці роботи	+
1.16.	Список використаних джерел	+
1.17.	Додатки	+/-
II.	<u>Вимоги до оформлення, захисту</u>	
2.1.	Мова виконання	Українська
2.2.	Обсяг	40-50 с. (основний текст)
2.4.	Форма подання і кількість примірників	1 примірник у зброшурованому вигляді та файл на електронному носії
2.5.	Відгук наукового керівника	+
2.6.	Рецензія	+
2.7.	Публікації, у яких здобувач презентує результати проведеного дослідження	+
2.8.	Процедура захисту	+

Умовні позначки:

«+» – обов'язково; +/-» – не обов'язково; «-» – не вимагається.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ ДО НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ

3.1. **Тези доповіді** (гр. thesis – положення, твердження) – це опубліковані до початку наукової конференції матеріали із викладом основних аспектів наукової доповіді. Вони фіксують наукову точку зору автора й містять матеріали, які раніше не друкувалися.

3.2. Основне призначення тез:

1. Познайти учасників конференції зі змістом доповіді.
2. Донести в доступній формі інформацію про свої дослідження тим учасникам, які з різних причин не зможуть взяти участь у конференції.
3. Оприлюднити результати наукової роботи та зробити її надбанням фахівців, зацікавлених в отриманні відповідної інформації.
4. Засвідчити особистий внесок як дослідника в розробку наукової проблеми.
5. Підтвердити достовірність основних результатів і висновків наукової роботи, її новизну і рівень (оскільки, після виходу у світ, публікація стає об'єктом вивчення й оцінки широкою науковою громадськістю).
6. Підтвердити факт апробації та впровадження результатів і висновків наукової праці.
7. Відобразити основний зміст наукової роботи та завершеність певного етапу дослідження.

3.3. **Оформлення роботи.** Головне правило – чітко дотримуватися вимог оргкомітету. Тези, оформлені за правилами, – це перший показник того, що науковець-початківець уміє правильно осмислювати інформацію.

Текст має бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних і стилістичних помилок, відповідати науковому стилю викладу матеріалу.

У тезах на 2 сторінки бібліографія може бути відсутньою або не має перевищувати 5 пунктів.

Тези є наочно-логічним об'єднанням наукового матеріалу загальною ідеєю. Ця ідея повинна бути відображена вже в назві, призначення якої – зорієнтувати читача на зміст наукового тексту.

Структура тез:

1) актуальність проблеми дослідження: історія проблеми, її значущість (особливо слід підкреслити зв'язок з сучасними дослідженнями в соціальній галузі), стан розробки проблеми в науці й практиці, мета дослідження;

2) методи, використані автором у процесі дослідження;

3) основні результати: слід сформулювати власні основні досягнення. У цьому пункті дотримуйтеся максимальної чіткості та ясності;

4) висновок і можливі шляхи застосування результатів дослідження: опишіть значущість результатів дослідження для соціальної галузі.

Слід пам'ятати, що **тези мають** давати чітке уявлення про проведене дослідження, однак **не повинні містити зайвої деталізації процедур дослідження.**

3.4. Алгоритм написання тез:

Крок 1. Визначити майбутній основний результат або висновок роботи.

Крок 2. Сформулювати попередню назву тез. Слід при цьому враховувати:

- основний результат роботи та її фактичний зміст, який буде описано в тезах;
- назву конференції, у якій передбачається участь.

Останній пункт потрібний для того, щоб Ваші тези відповідали тематиці конференції. У разі невідповідності Вам відмовлять в участі. Тому використайте в назві ключові слова з теми конференції, узявши їх з назв окремих секцій або тематики. Висвітліть те, що від Вас хочуть почути оргкомітет та інші учасники конференції.

Крок 3. Скласти структуру тез відповідно до розділів доповіді. Продумайте, про що піде мова в кожному розділі. Кожну ідею опишіть кількома реченнями: одному розділу в тексті тез (точніше – кожній ідеї) відповідає один абзац. Якщо у Вас з'явилося декілька ідей, то цей розділ складатиметься з декількох абзаців. Таким чином, Ви отримали докладний план Ваших тез – основний зміст кожного абзацу.

Крок 4. З'ясувати вимоги до оформлення тез та їх обсягу, уважно прочитати вимоги до оформлення тез, визначити обсяг у відповідному розмірі шрифту (*ці вимоги зазначають організатори конференції і вони містяться в інформаційному листі конференції*).

Крок 5. Зверніть увагу на формулювання власних думок. По черзі, починаючи з першого абзацу, висловлюйте свої думки, прагнучи укластися у відведений для них обсяг. Після написання першого абзацу переходьте до другого і так далі.

Крок 6. Зверніть увагу на редагування переходів між абзацами.

Прочитайте текст тез. Відредагуйте переходи між абзацами, сам зміст.

Важливо, щоб основний результат – висновки роботи – були добре аргументовані.

Крок 7. Перевірте тези на загальний обсяг. За необхідності скоротіть другорядні деталі, змініть окремі фрази тощо.

Крок 8. Покажіть тези своєму науковому керівнику, щоб почути його

думку про зміст, аргументацію, стиль роботи. Внесіть виправлення і доповнення.

3.5. Оформлення тез.

Вимоги до оформлення тез визначаються оргкомітетом конференції і доводяться до відома всіх учасників. Їх необхідно неухильно дотримуватись. Будь-яке порушення вимог може стати причиною відмови оргкомітетом.

Звичайний обсяг тез повинен відповідати 1-4 сторінкам друкарського тексту. Інколи вказують кількість слів або знаків. При оформленні тез найчастіше застосовують: шрифт Times New Roman, 14, інтервал одинарний, формат – документ Word.

Тези доповіді, будь-якої наукової публікації оформляють згідно до вимог:

- у правому верхньому куті розміщують прізвище автора, його ініціали та доповнюють відомостями про нього;
- по центру жирним шрифтом розміщується назва тез доповіді, що коротко відображає провідну ідею дослідження (2–5 слів);
- через один рядок подається основний текст тези.

У тезах зазвичай не використовують цитати, цифровий матеріал.

Формулювання кожної тези починається з нового рядка, кожна теза має самостійну думку, висловлену в одному або кількох реченнях.

4. ПІДГОТОВКА НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ

Наукова доповідь – публічно виголошена інформація з проблеми наукового дослідження, що оприлюднена серед науковців певної галузі та відповідає вимогам щодо змісту, структури доповіді тощо. Загальне призначення цього виду доповіді – публічне обговорення (ідеї, процесу або результатів) наукового дослідження.

Підготовка до наукової доповіді починається з обрання теми та визначення мети. Важливо, щоб ця тема була актуальною й цікавою для всіх слухачів, а не вузько специфічною.

Назва доповіді повинна відповідати її змісту й бути стислою, не перевищувати 5-7 слів. Метою доповіді може бути інформування щодо проведення теоретичного аналізу соціальної проблеми, повідомлення висновків наукового дослідження, ознайомлення з розробленою програмою, технологією соціальної роботи / соціально-педагогічної діяльності, тощо.

Існують дві основні форми виступу на конференціях: перша – доповідь (найбільш поширена), друга – повідомлення. Основною їхньою відмінною ознакою є тривалість виступу. Так, тривалість доповіді – від 10 до 30 хвилин, повідомлення – 5-10 хвилин. Звісно, цей час є умовним, оскільки, перш за все, необхідно враховувати регламент, який, як правило, повідомляється учасникам заздалегідь. Крім того, в окремих випадках мають бути й винятки. Отже, необхідно бути готовим до того, що, можливо, прийдеться скоротити доповідь або щось висвітлити більш детально.

Для з'ясування тривалості доповіді рекомендуємо:

- декілька разів прочитати повний текст доповіді (у комфортних умовах, бажано перед дзеркалом);
- зробити хронометраж виступу;
- додати до цього часу 1-2 хвилини (адже можливі запинки або обмовки, що потребуватиме виправлення);
- з'ясувати тривалість часу за окремими частинами доповіді (зокрема, з наведення фактів, прикладів тощо).

Структура доповіді складається з таких частин:

- 1) *вступ*, у якому аналізується проблемне поле або конкретна проблема, що стала причиною доповіді;
- 2) *основна частина*, у якій оприлюднюється авторська ідея вирішення проблеми, хід або результати наукового дослідження тощо;
- 3) *підсумок*, у якому робиться висновок, надаються рекомендації, визначаються перспективи.

Доповідь повинна відрізнятися від тексту, що поданий до друку. Це здійснюється завдяки коментарям, поясненням та іншим матеріалам, які

дозволяють більш детально розкрити тему доповіді. Також можливо акцентувати увагу слухачів на одному з найбільш суттєвих аспектів теми (з посиланнями в роботі).

Під час доповіді використовуйте технічні засоби (відео- або аудіоапаратуру), проектори тощо.

Рекомендації до оприлюднення наукової доповіді:

- діловий стиль одягу;
 - використовуйте різноманітні психологічні прийоми як для особистої підготовки до виступу, так і для впливу на аудиторію;
 - наявність повного тексту доповіді без скорочень та абревіатур;
 - підготуйте матеріали для наочної демонстрації;
 - установіть візуальний контакт із слухачами;
 - представтесь і повідомте тему доповіді (якщо це не зробив головуючий);
 - початок доповіді має бути цікавим, «яскравим» (намагайтесь відразу заволодіти увагою слухачів);
 - дотримуйтесь наукового стилю доповіді;
 - не перевантажуйте виступ цифрами, фактами, цитатами;
 - уникайте повторів;
 - зробіть висновки та вкажіть перспективи рішення означеної проблеми;
 - якщо питання складне, не відповідайте відразу (зверніться з проханням повторити його, або зробити уточнення, що саме цікавить автора – це надасть час для обмірковування питання та формулювання відповіді);
 - якщо на зроблене зауваження немає аргументованої відповіді, подякуйте за нього і пообіцяйте врахувати в подальшій праці;
 - подякуйте за увагу, поставлені запитання, зроблені зауваження.
- Наукова доповідь має бути доступною і цікавою.

5. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА НАЯВНІСТЬ ТЕКСТОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

1. Загальні положення

Порядок перевірки наукових робіт на унікальність та виявлення академічного плагіату розроблений на основі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, Кодексу академічної доброчесності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

1.2 Порядок є складовою системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

1.3 Метою перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів є запобігання текстовим запозиченням у цих роботах, підвищення їхньої якості, рівня самостійності та індивідуальності, забезпечення високого рівня показника їхньої оригінальності.

1.4 Технічним адміністратором та координатором перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів освіти Університету на академічний плагіат виступає Наукова бібліотека.

1.5 Перевірку кваліфікаційних робіт на академічний плагіат здійснюють відповідальні особи з числа співробітників Наукової бібліотеки, призначені наказом ректора.

1.6 Перевірка робіт на академічний плагіат здійснюється за допомогою системи Unicheck (<https://unicheck.com>), використання якої регламентується відповідними наказами та угодами університету.

2. Порядок здійснення перевірки кваліфікаційних робіт

2.1 Підготовка кваліфікаційної роботи до перевірки на унікальність

2.1.1 Здобувач освіти готує два електронних примірника кваліфікаційної роботи:

– повний текст кваліфікаційної роботи, назва файлу включає: прізвище автора_ім'я_факультет_рік захисту англійськими літерами (наприклад, Petrenko_Petro_faculty-foreign-philology_2021 у форматі *.pdf;

– текст кваліфікаційної роботи (для перевірки на плагіат), в якому видалений «ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ», «ЗМІСТ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», рисунки і таблиці у вигляді скріншотів і/або неформатованого тексту у форматах: *.doc, *.docx, *.rtf. Назва файлу включає: прізвище автора_ім'я_факультет_рік захисту_ check англійськими літерами (наприклад, Petrenko_Petro_faculty-foreign-philology_2021_check).

2.1.2 Керівник кваліфікаційної роботи отримує від здобувача освіти текстовий і електронний варіанти роботи, перевіряє їх ідентичність.

Не пізніше як за місяць до атестації рішенням засідання кафедри визначається термін (3 робочих дні), протягом якого здобувачі вищої освіти зобов'язані надіслати з власних електронних адрес два примірники (повний і

скорочений) кваліфікаційної роботи на корпоративну електронну пошту кафедри.

2.1.3 При поданні на кафедру кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти заповнює заяву за прийнятою формою (Додаток Е), в якій засвідчує ознайомлення з нормативною базою перевірки поданої ним роботи на плагіат, відсутність запозичень з друкованих та електронних джерел, що не підкріплені відповідними посиланнями, і інформованість про можливі санкції у разі виявлення плагіату; підписана за формою заява залишається на кафедрі, на якій була виконана робота (зберігається 1 рік після захисту);

2.1.4 Завідувач кафедри визначає відповідальну особу на кафедрі за акумуляцію кваліфікаційних робіт. Після закінчення терміну подачі матеріалів, зазначених у п. 2.1.2, відповідальна особа з корпоративної електронної пошти кафедри має переслати скорочені версії кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти (див. п. 2.1.1, текст кваліфікаційної роботи (для перевірки на плагіат)) разом із супровідним листом, зміст якого містить список здобувачів (ППП), спеціальність, групу, теми кваліфікаційних робіт, наукових керівників на електронну пошту Наукової бібліотеки: naukova_biblioteka@hnpri.edu.ua

2.2 Перевірка кваліфікаційних робіт на унікальність

2.2.1 Відповідальність за організацію та проведення перевірки покладено на директорку Наукової бібліотеки.

2.2.2 Відповідальні особи з числа співробітників Наукової бібліотеки перевіряють кваліфікаційні роботи на унікальність за допомогою системи Unischek. Для кожної кваліфікаційної роботи система виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості генерує звіт подібності. Результати перевірки кваліфікаційних робіт (звіти подібності) співробітник Наукової бібліотеки надсилає на корпоративну електронну пошту кафедри.

2.2.3 Звіт подібності є одним із документів, на підставі яких завідувач кафедри приймає рішення про відсутність у кваліфікаційній роботі плагіату, дотримання рекомендованого рівня унікальності (див. п. 2.2.4) і готує експертний висновок про допуск кваліфікаційної роботи до захисту.

2.2.4 При значенні показника схожості вище 30% завідувач кафедри призначає комісію з членів кафедри (завідувач кафедри і дві особи з числа провідних науково-педагогічних працівників кафедри).

2.2.5 Остаточне рішення щодо результатів визначення ступеня унікальності кваліфікаційної роботи приймається на засіданні кафедри з урахуванням висновків комісії в присутності здобувача освіти.

2.2.6 Кваліфікаційні роботи, які мають низький рівень оригінальності тексту за рішенням кафедри, повертаються здобувачам вищої освіти на доопрацювання на термін не більше 7-ми календарних днів. Після чого кваліфікаційна робота направляється на повторну платну перевірку, вартість якої визначена дійсною угодою ХНПУ імені Г. С. Сковороди з ТОВ «Антиплагіат».

2.2.7 Кваліфікаційні роботи, які мають низький рівень оригінальності тексту за результатами повторної перевірки, не допускаються до захисту.

ДОДАТКИ

Додаток А

Індивідуальний графік роботи здобувача вищої освіти над кваліфікаційною роботою

1. _____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)
2. Науковий керівник _____
(ПП, науковий ступінь, вчене звання)
3. Тема роботи _____
4. Термін подання роботи на кафедру _____ (не пізніше місяця до захисту)

<i>№</i>	<i>Етапи виконання кваліфікаційної роботи, їх зміст</i>	<i>Термін виконання</i>	<i>Відмітка про виконання</i>
1.	Вибір теми роботи, вивчення наукової літератури, затвердження теми дослідження.	До 01 жовтня	
2.	Отримання консультації наукового керівника, вивчення наукової літератури, розробка плану роботи.	До 01 жовтня	
3.	Розробка наукового апарату дослідження.	До 15 жовтня	
4.	Подання розділу 1 роботи для першого читання науковим керівником.	До 01 грудня	
5.	Усунення зауважень, урахування рекомендацій наукового керівника, подання розділу 1 на друге читання.	За домовленістю з науковим керівником	
6.	Подання розділу 2 роботи для першого читання науковим керівником.	До 01 лютого	
7.	Усунення зауважень, урахування рекомендацій наукового керівника, подання розділу 2 роботи на друге читання.	За домовленістю з науковим керівником	
8.	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	1-й тиждень квітня (за призначенням кафедри)	
9.	Подання на кафедру примірника роботи, оформленого згідно чинних вимог.	За місяць до захисту	

Підпис здобувача вищої освіти: _____

Підпис наукового керівника: _____

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ**

Факультет соціальних і поведінкових наук

Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки

Освітня програма «Соціальна педагогіка»
Спеціальність 231 «Соціальна робота»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня: бакалавр

«ТЕМА РОБОТИ»

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти

П.І.П.

Науковий керівник: _____

(науковий ступінь, вчене звання, П.І.П.)

Рецензент: _____

(науковий ступінь, вчене звання, П.І.П.)

Харків – рік

Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї	5
1.1 Теоретичний аналіз суті й особливостей соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.....	5
1.2 Аналіз нормативно-правової бази щодо здійснення координації зусиль суб'єктів соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.....	27
1.3 Програма соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.....	33
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї	38
2.1 Діагностика стану соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї	38
2.2 Упровадження розробленої програми соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.....	44
2.3 Аналіз результатів упровадження програми соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.....	54
Висновки до розділу 2.....	58
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	70

Приклад оформлення вступу кваліфікаційної роботи

ВСТУП

Актуальність дослідження. Останнім часом в Україні стрімко поширюються явища соціального та біологічного сирітства, спричинені соціально-економічними, моральними, психологічними факторами. На основі аналізу багаторічного досвіду влаштування та виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, якими, згідно з Конституцією України, опікується держава, у інтернатних закладах, суспільство (в особі відповідних державних органів) усвідомило той факт, що використання цієї форми державної опіки не забезпечує випускникам достатнього рівня сформованості соціальних навичок (самообслуговування, планування бюджету, формування здорового способу життя та безпечної поведінки тощо), їх розвиток та підтримку поза межами закладу. У зв'язку з цим одним із пріоритетних напрямів реформування системи державної опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, стало створення прийомних сімей, які добровільно виховують дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, сприяючи їх гармонійному розвитку, формуванню високого рівня соціальності, успішній інтеграції в суспільне життя.

Тому актуалізованою є потреба в забезпеченні в прийомних сім'ях цілеспрямованого, систематичного соціально-виховного впливу на вихованців, зокрема підліткового віку, задля формування соціально здорової особистості. Адже саме соціальне виховання є визначальним у процесі становлення та розвитку особистості, оскільки спрямоване на формування у дитини ієрархії соціальних цінностей, соціальних якостей, просоціальної поведінки. При цьому ефективне вирішення проблеми соціального виховання підлітків у прийомних сім'ях можливе за умови актуалізації відповідного напрямку в соціальній роботі з прийомними сім'ями (зокрема, щодо їхнього соціального супроводу), яка здійснюється фахівцями центрів соціальних служб, розробки комплексної

програми такої роботи.

Проведений аналіз наукових джерел засвідчив, що теоретичні питання соціалізації дітей підліткового віку висвітлено в працях О. Безпалько, Р. Вайноли, Л. Міщик, С. Харченка та ін.; соціального виховання – А. Капської, І. Зверєвої, О. Рассказової, А. Рижанової та інших.

Проблеми соціальної роботи з прийомними сім'ями, зокрема особливості соціального виховання дітей в таких сім'ях, питання, пов'язані із соціальним становленням прийомних дітей, особливостями та змістом соціального супроводу прийомних сімей досліджували Г. Бевз, Л. Волинець, А. Капська, Г. Лактіонова, Ж. Петрочко, І. Пеша та інші вчені. Різні аспекти соціально-педагогічної діяльності з сім'єю розкрито в наукових розвідках О. Безпалько, М. Васильєвої, А. Капської, А. Рижанової, С. Харченка та ін.

Аналіз розробленості проблематики дослідження в літературі показав, що на сьогодні вже накопичено значний теоретичний і емпіричний матеріал з проблеми соціалізації дітей в умовах прийомної сім'ї. Водночас комплексна програма з соціального виховання підлітків у зазначених соціальних інституціях не набула достатнього висвітлення в соціально-педагогічній літературі, бракує теоретико-методичних розробок.

Отже, актуальність проблеми, недостатність її вивченість і потреби практики зумовили вибір теми дослідження **«Соціально-педагогічна діяльність з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї»**.

Об'єкт дослідження – соціально-педагогічна діяльність з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Предмет дослідження – програма соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити програму соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Відповідно до мети дослідження визначено його **завдання**:

1. На підставі аналізу наукової літератури визначити сутність соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

2. Визначити особливості соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

3. Проаналізувати нормативно-правову базу щодо соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

4. Розробити та теоретично обґрунтувати програму соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

5. Експериментально перевірити ефективність розробленої програми з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що запровадження розробленої програми соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї, яка передбачає використання можливостей різних суб'єктів з метою цілісного впливу на емоційно-ціннісну, світоглядну та діяльнісно-вольову сфери особистості підлітка й реалізується на мотиваційно-ціннісному, пізнавально-розвивальному та діяльнісно-творчому етапах, сприятиме підвищенню рівня їхньої соціальності, зокрема формуванню стійкої системи цінностей і мотивів, прагнення до позитивного самоствердження і самореалізації.

Методи дослідження: *теоретичні:* аналіз, синтез та порівняння, узагальнення та систематизація наукової літератури з проблеми дослідження; *емпіричні:* соціально-педагогічний експеримент, стандартизовані методики з вимірювання рівня соціальності підлітків, адаптовані відповідно до завдань дослідження; спостереження; анкетування, бесіди; методи математичної статистики для обробки результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що: *уперше* теоретично обґрунтовано розроблену програму соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї; схарактеризовано особливості соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї; *уточнено* сутність понять «соціальне виховання підлітків у прийомній сім'ї», «соціально-педагогічна діяльність з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї»; *подальшого розвитку* набули форми та методи соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Теоретичне значення дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні комплексної програми соціально-педагогічної діяльності, спрямованої на цілісний розвиток емоційно-ціннісної, когнітивно-світоглядної та діяльнісно-вольової сфер прийомних дітей, що сприяє підвищенню ефективності соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї; визначенні критеріїв та показників ефективності роботи з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблена, теоретично обґрунтована й експериментально апробована програма соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї може бути використана в діяльності фахівців соціальних служб, які працюють із прийомними сім'ями, задля підвищення рівня соціальності їхніх вихованців підліткового віку.

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (50 найменувань на 5 сторінках), додатку. Робота містить 1 таблицю. Загальний обсяг роботи – 68 сторінок (53 сторінки – основний текст).

Приклад оформлення анотації до кваліфікаційної роботи

АНОТАЦІЯ

Іванова Марія Іванівна. Соціально-педагогічна діяльність з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 231 – соціальна робота. – Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена проблемі удосконалення змісту, форм і методів соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Мета дослідження передбачала розроблення, теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку програми соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що *уперше* теоретично обґрунтовано розроблену програму соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї; схарактеризовано особливості соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї; *уточнено* сутність понять «соціальне виховання підлітків у прийомній сім'ї», «соціально-педагогічна діяльність з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї»; *подальшого розвитку* набули форми та методи соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що експериментально апробована програма соціально-педагогічної діяльності може бути використана в практиці роботи центрів соціальних служб для підвищення рівня соціальності підлітків, а також у профілактичній роботі з дітьми з прийомних сімей.

У першому розділі кваліфікаційної роботи представлено аналіз понять «соціальне виховання», «соціальність», «соціально-педагогічна діяльність».

Соціально-педагогічну діяльність з соціального виховання підлітків у

прийомній сім'ї визначено як практичну професійну діяльність, спрямовану на створення необхідних соціально-виховних умов розвитку прийомних дітей підліткового віку, що сприяє їх соціалізації в новій сімейній соціокультурній системі та забезпечує високий рівень соціальності через розвиток соціально значущих якостей, формування установки на позитивне спілкування та взаємодію, напрацювання позитивних форм самовиявлення у різних видах просоціальної поведінки.

Виокремлено особливості соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї.

Задля удосконалення процесу соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї розроблено програму соціально-педагогічної діяльності, що є сукупністю прийомів, методів та засобів, розроблених відповідно до етапів технології соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї (мотиваційно-ціннісного, пізнавально-розвивального та діяльнісно-творчого), що застосовуються суб'єктами соціально-педагогічної діяльності з метою створення умов для всебічного розвитку особистості й підвищення рівня соціальності підлітків – вихованців прийомної сім'ї завдяки формуванню позитивної системи цінностей та відносин із представниками сім'ї, активізації внутрішнього потенціалу підлітків, їх залучення до різних видів спільної діяльності, стимулювання до самореалізації й самоствердження через позитивні вчинки.

У другому розділі розкрито організацію, етапи та результати експериментальної перевірки програми соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї. На констатувальному етапі експерименту було проведено діагностування наявного рівня соціальності підлітків – вихованців прийомних сімей експериментальної та контрольної груп за уточненими в дослідженні критеріями (*когнітивний, емоційно-ціннісний; особистісний, поведінковий*) й відповідними показниками, яке виявило переважно низький та середній її рівні, що підтвердило необхідність організації спеціальної соціально-виховної роботи. Формувальний етап експерименту був спрямований на реалізацію програми соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї. На контрольному етапі було проведено підсумкові зрізи з метою виявлення ефективності впровадження зазначеної програми в практику роботи з прийомними сім'ями.

Аналіз результатів проведеної експериментальної перевірки підтвердив

ефективність упровадження в експериментальній групі розробленої програми соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання підлітків у прийомній сім'ї, про що свідчать кількісні та якісні зміни.

Ключові слова: соціальне виховання, соціальність, підліток, соціально-педагогічна діяльність, програма, прийомна сім'я.

Ivanova Mariia Ivanivna. Social and pedagogical activity on the social upbringing of teenagers in a foster family. – Qualification scientific work, manuscript copyright.

Qualifying work for a bachelor's degree in specialty 231 – social work. – H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, 2022.

The purpose of the study was to develop, theoretically substantiate and experimentally test the program of social and pedagogical activities on social education of teenagers in a foster family.

The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that for the first time the developed program of social and pedagogical activities on social education of teenagers in a foster family is theoretically substantiated. The peculiarities of social and pedagogical activity on social education of teenagers in a foster family are characterized. The essence of the concepts «social education of teenagers in a foster family», «socio-pedagogical activities for social education of teenagers in a foster family»; forms and methods of social and pedagogical activity on social education of teenagers in a foster family were further developed.

The practical significance of the research results is that the developed and tested program of social and pedagogical activities on social education of teenagers in a foster family can be used in practical activities of social educators in work with teenagers and foster parents in order to increase the level of sociality of fosterlings.

Key words: social education, sociality, teenager, social and pedagogical activity, program, foster family.

Додаток Е

Завідувачу кафедри _____

здобувача вищої освіти

(ПБ, спеціальність, група, телефон)

ЗАЯВА

Я, _____, здобувач _____ групи,
виконавець кваліфікаційного дослідження на тему _____

на здобуття ступеня освітнього рівня _____
про використання системи UNICHECK для виявлення текстових збігів /ідентичності/схожості в роботах здобувачів вищої освіти ознайомлений (а) та надаю Університету право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажуються/завантажуватимуться для перевірки системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості користувачами, які мають доступ до цієї системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

Я даю дозвіл на розміщення електронної копії моєї роботи в Інституційному репозитарії (закритому авторизованому доступі) Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Дата

Підпис

(ПШ)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

**М.П. Васильєва, Н.Д. Кабусь,
І.А. Романова, І.О. Шеплякова**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету соціальних і поведінкових наук,
спеціальності 231 «Соціальна робота»

Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Формат 60x90/16.
Гарнітура Times New Roman.
Підписано до друку 17.11.2022.
Умов. друк. арк. 2,28.

Електронне видання